
KÉTNyelvűség és Ragadványnév-használat

1. Ragadványnevek a személynevek rendszerében. – A személynevek rendszerén belül két nagyobb részrendszert különíthetünk el a névhasználati szintértől függően: a hivatalos és a nem hivatalos (népi) nevek csoportját. A hivatalosak közé tartoznak a család- és a keresztnévek, a nem hivatalosak közé pedig a bece- és a ragadványnevek. A hivatalos személynevek használata elsősorban a formális szintérhez kötődik: az egyén nevét bejegyzik az anyakönyvbe, egyéb hivatalos dokumentumokba. A nem hivatalos nevek főképpen az informális beszédhelyzetekben használatosak: családi, baráti körben stb. A hivatalos nevek társadalmilag kodifikáltak, használatukra törvények vonatkoznak, általában nagyobb közösségekben ismertek, elsősorban az írott nyelvben jelennek meg, állandóbbak; a nem hivatalos nevek kisebb közösségekben használatosak, az élőnyelvre jellemzőek, változékonyabbak. A szűkebb társadalmi úzus lehetővé teszi az élőnyelvben használatos nevek nagyfokú variabilitását. A kommunikációs aktusban gyakran fontosabb szerepet tölt be a nem hivatalos név, mint a hivatalos név. Egy egyénnek a hivatalosan anyakönyvezett nevén túl több eltérő bece-, illetve ragadványneve lehet. E nevek használata különböző egyénekhez, csoportokhoz, közösségekhez kötődhet.

A hivatalos személynevek zártabb rendszert alkotnak. A családnevek öröklődnek, a keresztnévek választása pedig a már meglévő névtárból történik, tehát a névadást erős társadalmi feltételek határozzák meg. A becenevek rendszere nyitottabb, de itt is van megkötés: a becenévnek a keresztnévből kell származnia. A legnyitottabb rendszert a ragadványnevek alkotják: bármilyen nyelvi jel vagy értelmetlen hangsor ragadványnévvé válhat, a névadó szabadon válogathat a nyelv szókészletéből és fiktív hangsorokat is kitalálhat az egyén azonosítására. HAJDÚ MIHÁLY hasonlóképpen vélekedik: „minden nyelvi jel tulajdonnévvé válhat, amit alkotója vagy használója annak tekint” (HAJDÚ 2003: 58). A ragadványnévadásban nyilvánul meg elsősorban az ember ősi névadó ösztöne, névteremtő vitalitása. Produktív, dinamikus névalkotási módról van szó: ragadványnevek különféle közösségekben keletkezhetnek a világ bármely részén. „A ragadványnév a mai személynevek között a legelőbb, lelegevenebb névfajta abban az értelemben, hogy életfolyamatában társadalmi és nyelvi kötöttségek sokkal kevésbé érvényesülnek, mint például a család- vagy keresztnévekében” (B. GERGELY 1977: 65).

A hivatalos és a nem hivatalos nevek között nincs éles határ. A tér és idő dimenziójától függően a hivatalos nevek nem hivatalossá válhatnak és fordítva. A család- és keresztnévek ragadványnévi funkciót is betölthetnek, sok régi becenev családnevként él tovább, illetve anyakönyvezhető keresztnévvé válik, „az írásbeli használatú ragadványnevek már-már hivatalosnak számítanak” (J. SOLTÉSZ 1979: 56). Vannak olyan kutatók, akik a hivatalos és a népi nevek között átmeneti csoportot különböztetnek meg (KRIŠTOF 1969: 29). Az ún. félhivatalos nevekhez sorolják azokat a névkapcsolatokat, melyekben az egyik (néha több) névelem hivatalos, a másik népi: pl. ragadványnév + keresztnév, ragadványnév + családnév, ragadványnév + családnév + keresztnév.

Egy névviselő, egyetlen személy hivatalos és nem hivatalos neve szemiológiai szempontból felfogható metonimikus poliszémiának, s onomasziológiai szempontból

polionímiának, variáns megnevezésnek, a szinonímiához hasonló viszonynak (BLANÁR 1996: 203). J. SOLTÉSZ KATALIN a többnevűséget tulajdonnévi szinonímiának tartja: „Valódi szinonimák csak azok a különböző alakú tulajdonnevek, amelyek ugyanazt az egyedet jelölik, azonos a denotátumuk” (J. SOLTÉSZ 1979: 39). A tulajdonnévi szinonímia típusai között említi a hivatalos és a népi vagy szóbeli névmegfelelést. Az egyén hivatalosan anyakönyvezett neve és ragadványneve tulajdonnévi szinonimapárnak tekinthető.

A ragadványnév fogalmának meghatározásában fontos szerepet játszott a névtípus többi személynév-fajtatól való elhatárolása. BALÁZS JUDIT szerint „ragadványnévnek tekinthetünk minden olyan névelemet, amely egy közösség névhasználatában valamiféle funkcionális okból a megnevezett személyhez tapadt, saját *vezetéknevén* és *keresztnevén*, illetőleg annak *becéző alakváltozatain* kívül előfordul a megnevezésben, figyelmen kívül hagyva a név kialakulásának az idejét, hangulati tartalmát, örökölhető voltát, névkapcsolatait stb.” (BALÁZS 1982: 8). HAJDÚ MIHÁLY szintén a többi személynév-fajtatól igyekszik elhatárolni a ragadványneveket: „Azokat a névelemeket, amelyeket a hivatalos *kereszt-* és *családneveken*, valamint a *beceneveken* kívül az emberek adnak egymásnak bármilyen szándékkal, ragadványneveknek nevezzük. Ezeknek keletkezéséhez mindig valamilyen közösség kell, amelyben személyesen ismerik egymást az elnevezettek és elnevezők” (HAJDÚ 1994: 43, kiemelés tőlem – B. J.).

Abban az esetben, mikor a hivatalos család- és keresztnevet ragadványnév helyettesíti, névcseréről beszélhetünk. Egy izsai adatközlőmet idézve: „Hát itten mindenkinek csúfneve van és a csúfneve a fő név, nem a rendes neve.” A név szorosan hozzánőtt viselőjéhez, s a közösség is elsődlegesen ezen a néven identifikálja az egyént (vagy az egész családot). A szlovákiai magyarok körében a *ragadványnév* terminus kevésbé használt. A kutatásaim során többször megtörtént, hogy az adatközlők nem ismerték, először hallották a szót. Ragadványnév helyett a diákok körében gyakoribb a *becenév* műszó használata, a felnőtteknél pedig településektől függően a *csúfnév*, *gúnynev*, *melléknév*, *becenév*, *tapadéknév*, *ragadéknév*, *megkülönböztető név* kifejezés. A ragadványneveket a kutatópontjaimon *csúfnevek*-nek hívják, ritkábban használatos a *megkülönböztető név* vagy *melléknév* megnevezés.

A ragadványnevek kialakulásának okai: a névhomonímia elkerülése, a hagyományörzés, a közösség humora, jellemző ereje, az emberek névteremtő vitalitása. A névválasztásban fontos szerepe van a névadó agyában lejátszódó kortikális folyamatoknak. Nehéz lenne megmagyarázni, hogyan történik a név előhívása, de a névprodukciónak bizonyára több tényezővel is összefügg. A névválasztásban a nyelvi (lingvális) és nyelven kívüli (extralingvális) tényezők is szerepet játszanak.

2. A kutatás helyszíne és módszerei. – A kutatópontok a Komáromi járásban található, Révkomáromtól keletre fekszenek. A gyűjtés a kompakt magyar nyelvterületen, hét egymással szomszédos községben történt (Izsa, Pat, Dunaradvány, Dunamocs, Marcellháza, Hetény, Búcs). Közülük négy a Duna mentén fekszik, Komáromból Párkány felé haladva a következő sorrendben: Izsa, Pat, Dunaradvány, Dunamocs. A tájegységnek nincs külön megnevezése, a komáromiak *Vágon túl*-nak nevezik ezt a területet, mivel az említett falvak a Vág folyón túl, keletre fekszenek a várostól. LISZKA JÓZSEF „A szlovákiai magyarok néprajza” című művében azt írja, hogy „a Vágtól keletre, a Garam vonaláig, a Dunától északra, egész a szlovák nyelvhatárig olyan területtel van dolgunk, amelynek sem a földrajztudósok, sem a lakosság külön nevet nem adott, és kultúrája is

átmeneti jellegű mind nyugat-keleti, mind észak-déli irányban” (LISZKA 2002: 232). A tájegység megjelölésére a *Vág és Garam köze* megnevezést használja.

A ragadványnevek gyűjtése az aktív kérdező módszer segítségével történt. Mintegy 100 adatközlő vett részt a vizsgálatban. Az egyes korosztályokból (fiatal, középkorú, idős) arányosan választottuk ki őket falvanként.

A magyar nemzetiségű lakosok száma a vizsgált községek mindegyikében meghaladja a helyi összlakosság 70%-át (Búcs 93,6 %, Dunamocs 92%, Dunaradvány 91,5%, Pat 91,4%, Marcelháza 88,5%, Hetény 87,1%, Izsa 72,8%).

Kutatópont	magyar	szlovák	roma	cseh	ukrán	lengyel	német	össz.
Búcs	1164	79						1243
Dunamocs	1098	64	17	5	2			1194
Dunaradvány	675	59		3		1		738
Hetény	1261	182		3			1	1448
Izsa	1156	385	24	17				1589
Marcelháza	3381	377	57	2				3822
Pat	448	38		2				490

1. táblázat: A kutatópontok nemzetiségi adatai a 2001-es népszámlálás alapján.

3. Kétnyelvűség és ragadványnév-használat. – A továbbiakban arra keresem a választ, hogy milyen mértékben hat a magyar–szlovák kétnyelvű környezet a szlovákiai magyarok ragadványnév-használatára, s milyen arányban jelennek meg a névanyagban a kontaktusjelenségek.

A ragadványnevek kutatása gazdag múltra tekint vissza a magyar névtudományban, a szlovákiai magyar nyelvterületen azonban eddig kevésbé vizsgálták e névtípust. A felvidéki magyar ragadványnév-kutatások történetét „Ragadványnév-kutatások Szlovákiában” című tanulmányomban foglaltam össze (BAUKO 2006). Az ott említett szerzők munkáiból (és egyéb általam vezetett szakdolgozatokból) nyilvánvaló, hogy azokon a településeken, ahol a magyarság a helyi lakosság többségét alkotja, a szlovákiai magyarok ragadványnév-használatára kisebb mértékben hat a magyar–szlovák kétnyelvű környezet. A korpusz nagy része magyar eredetű, s az egyes kutatópontokon elenyésző számban fordulnak elő szlovák etimonú nevek (rn. = ragadványnevek):

Szerző	Kutatópont	Járás	Magyar lakosok (2001)	Rn.	Szlovák etimonú
CSÁKY 1983	Kelenye	Nagykürtösi	310 (92,3%)	73	5 (6,8%)
JUHÁSZ 1983	Vága	Galántai	1558 (77,1%)	274	14 (5,1%)
CSÁKY 1988	Ipolyfödemes	Lévai	329 (89,2%)	56	1 (1,8%)
JANKUS 1988	Kéménd	Érsekújvári	1374 (89,9%)	132	2 (1,5%)
JANKUS 1993	Bény	Érsekújvári	1289 (89,6%)	252	9 (3,6%)
SÁNDOR 1995	Kolon	Nyitrai	859 (59,5%)	418	13 (3,1%)
BAUKO 2001	Izsa	Komáromi	1156 (72,8%)	448	5 (1,1%)

2. táblázat: Ragadványnév-vizsgálatok és adataik

A szlovákiai magyar beszélőközösség kétnyelvűnek tekinthető. A szlovákiai magyarok az adott kommunikációs helyzetnek megfelelően képesek használni a magyar és a szlovák nyelvet. A nyelvválasztást több tényező befolyásolja: a beszélgetés résztvevői, a szituáció (formális vagy informális beszédhelyzet), a beszélgetés tartalma (témája) stb., tehát ki beszél, kihez, miről, hol és mikor. A nyelvismeret, a nyelvi kompetencia szempontjából a szlovákiai magyarok zöme magyardomináns kétnyelvű, vagyis magyar nyelvtudásuk jobb, mint a szlovák. Minél kisebb mértékben szorulnak rá a másik nyelvre, annál inkább anyanyelvdomináns a kétnyelvűségük, s kevésbé jelentkezik anyanyelvükben a másik nyelv hatása. Ez a gyűjtött ragadványnévanyagban is tetten érhető.

A hét szlovákiai magyar kutatóponton összegyűjtött 1767 ragadványnév között 35 szlovák eredetűt találtam. Ez a névanyag 2%-át alkotja. A szlovákiai magyarok a névhasználatban a magyar nyelvet részesítik előnyben. A gyűjtött korpusz a magyar eredetű ragadványnevek dominanciájára utal. A múltban a diákok ragadványnév-használatával is foglalkoztam, s hasonló eredményt kaptam: az 1063 ragadványnév zöme magyar eredetű, a szlovák etimonú nevek száma 41, ami a névanyag 3,8%-át teszi ki (BAUKO 2005). A diákok névhasználatában azonban dinamikusan változik, sok név eltűnik, illetve újonnan keletkezik, ezért feltételezhető, hogy a szlovák ragadványnevek csak rövidebb ideig azonosítják majd viselőjüket.

4. A felnőtt lakosság szlovák etimonú ragadványnevei a névadás motívumai szerint a következőképpen csoportosíthatók:

1. **A névviselő nevéből** alakult (névasszociációs) ragadványnevek

1.1. Családnévből alakult ragadványnevek: a családnév alakja hasonló hangzású „értelmes” szavakat idézhet fel a névadóban. E névválasztásban a hangtani (fonetikai) asszociáció játszik szerepet. A családnév első hangjaival egyező ragadványnév két esetben keletkezett: *Kocsis* > *Kocúr* (szlk. *kocúr* 'kandúr'), *Szuh* > *Szuszéd* (szlk. *sused* 'szomszéd'). – A magyar családnévnek, illetve tövének szlovák nyelvre fordítása kalknevet eredményez: *Németh* > *Nyéméc* (szlk. *Nemec* 'német'), *Csontos* > *Kosztv* (szlk. *kost* 'csont').

1.2. Kereszt- és becenévből alakult ragadványnevek: a *László* keresztnév szlovák megfelelője a *Ladislav*, ennek rövidítésével keletkezett a *Lagyi* ragadványnév. Nemcsak a név eleje, hanem a vége is befolyásolhatja a szlovák ragadványnév előhívását, pl. *Gyula* > *Cibula* (szlk. *cibula* 'hagyma'). Szótagcserével jött létre a *Béla* keresztnévből a *Labě* ragadványnév, amely a *Labe* 'Elba' folyónevet is felidézi, növelve a név stílusértékét.

1.3. Család- és keresztnévből származó ragadványnév: Kovács Zoltán hivatalos nevének kezdőbetűi a *Koza* (szlk. *koza* 'kecske') ragadványnevet asszociálták.

2. **Külső tulajdonságra** utaló ragadványnevek: a más személyre való hasonlóság alapján keletkezett a *Blazsěj* (m. *Balázs*) név, amely a „Kórház a város szélén” című cseh-szlovák tévésorozat egyik orvos főszereplőjét is felidézi. Férfiasságáról szerzte ragadványnévét *Csurák* (szlk. *čurák* 'férfi nemi szerv'). A *Kacsica* (szlk. *kačica* 'kacsa') név lassú mozgású nőre utal, s a *Kěcsup* (szlk. *kečup* 'kecsöp') a névviselő piros arcára.

3. **Belső tulajdonságra** utaló ragadványnevek: a *Tyika* (szlk. *tichý* 'csendes') név egy csendes egyént, a *Doměsovacs* (szlk. *domiešat* 'összekeverni') pedig egy sokat beszélő, hetet-havat összehordó személyt azonosít. – Ide sorolhatjuk a **szokásra** utaló ragadványneveket is. A kedvenc étel, illetve ital alapján kapták nevüket *Pivěcsko* (szlk. *pivečko* 'söröcske'), *Sumjěnka* (szlk. *šumienka* 'olyan por, amelyből pezsgős ital készíthető'), *Sunka* (szlk. *šunka* 'sonka'), *Rizsa* (szlk. *ryža* 'rizs').

4. **Szavajárásra** utaló ragadványnevek: az ide sorolható nevek nemcsak a névviselő szavajárására utalhatnak, hanem a közeli családtagéra is. Az édesanya a fiát mindenki előtt *Szinkó*-nak (szlk. *synko* 'fiam') szólította, s így a faluközösség is átvette az említett megszólítási formát. Hasonló példa egy asszony által használatos *Milácsik* (szlk. *miláčik* 'kedvesem') név, amellyel férjét szólította. A nevek használati köre kibővült, nagyobb közösségben váltak használatossá. – A névviselő általi elszólásra utal a *Kēdi* (szlk. *kedý* 'mikor') ragadványnév. A szó szokatlan kiejtése indukálta a *Rēzsa* (szlk. *ryža* 'rizs') név létrejöttét.

5. **Eseményhez fűződő** ragadványnevek: az egyik névviselő egy alkalommal nagy ostorral hajtotta a teheneket, ezért ragadt rá a *Bicsis* (szlk. *bič* 'ostor') név. A katonaságnál gyalogosként szolgált *Pēsik Géza* (szlk. *pešiak* 'gyalogos katona'), aki sokat mesélt ott átélt élményeiről. *Ézso* az iskolában szerezte ragadványnevét egy szlovák tanórán, amikor Pavol Ország Hviezdoslav „Ežo Vlkolinský” című művét vették, és ő olvasott fel belőle. *Stvorka* (szlk. *štorka* 'négyes') onnan szerezte nevét, hogy egy futballmérkőzésen a 4-es számú mezt viselte és jól játszott, gólt is rúgott. *Satka* (szlk. *šatka* 'fejkendő') egyszer a fején felejtette az otthon viselt kendőjét, amikor a falubeli rokonait látogatta meg.

6. **Foglalkozásra** utaló ragadványnevek: a *Bufet* elnevezésű bolt vezetőjét *Bufetos*-nak (szlk. *bufet* 'büfé') nevezik. A szlovák alaki kölcsönszóhoz a magyar -s képző járul. A mezőgazdasági szövetkezet elnökét *Prēdszēda*-nak (szlk. *predseda* 'elnök') hívták, s a ragadványnevet az egész család örökölte. A mezőgazdaságban dolgozó állattenyésztő a *Sunkatermelő* (szlk. *šunka* 'sonka') nevet kapta. A korpuszban egy párhuzamos személynévadásra is találtunk példát: az egyik falu asztalosát a magyar ajkúak *Asztalos* néven, a szlovák ajkúak *Sztolár* (szlk. *stolar* 'asztalos') néven említik.

7. **Egyéb életkörülményre** utaló ragadványnevek: lakhelyre vonatkozik a *Szuszēd* (szlk. *sused* 'szomszéd') név, mert a névviselő a Presszó szomszédágában lakik, és a vendéglátó egységet gyakran látogatja. A vagyoni helyzetből adódóan keletkezett a *Podnyík* (szlk. *podnik* 'üzlet') ragadványnév, mivel a névviselőnek két üzlete is volt a községben. *Stiri Böske* (szlk. *štýri* 'négy') azért érdemelte ki a számnévből származó szlovák ragadványnevet, mert négy szlovák veje volt.

8. **Ismeretlen eredetű** ragadványnév: a *Bratyész* (szlk. *brat* 'testvér') szlovák etimonú név motivációját nem ismerték az adatközlők.

A szlovákból származó ragadványnevek nagy része szlovák kölcsönszóból, illetve annak módosított, elferdített változatából keletkezett. A lexikális kölcsönszavakon kívül alaki kölcsönszavak is ragadványnévvé váltak: *Kēcsup*, *Sunka*, *Rizsa*.

Az említett példák közül egyesek kódváltásként értelmezhetők, mert a ragadványnév megalkotásában egynél több nyelv játszik aktív szerepet. A *Bicsis* és *Bufetos* nevekben a szlovák tőhöz a magyar *ostoros*, illetve *büfés* szavak morfológiai szerkezetének analógiájára az -s morféma kapcsolódik, a kötőhang azonban megváltozik, és illeszkedik a tőhöz. A nyelvi eredet szempontjából vegyes felépítésű *Sunkatermelő* hibrid névösszetétel egy szlovák alaki kölcsönszót és egy magyar utótagot tartalmaz. A felsorolt 35 név többsége (33) egyelemű, csak két esetben kapcsolódik a ragadványnévhez kereszt-, illetve becenév az élőnyelvben: *Pēsik Géza*, *Stiri Böske*. A kételemű nevekben a szlovák eredetű ragadványnévhez magyar kereszt-, illetve becenév járul. A szlovák etimonú ragadványnevek közül 2 öröklődik a családban. A részleges családi ragadványnevek életkorra is utalnak: *Kis Podnyík*, *Kis Prēdszēda*. Az első névelem magyar, a második névelem szlovák eredetű, a ragadványnév megalkotásában két nyelv játszik aktív szerepet.

A felsorolt szlovák etimonú ragadványnevek egy része nem terjedt el az egész faluközösségben, használati körük szűkebb, csak a fiatal korosztály (18–35 évesek) körében ismertek és használatosak. A következő nevek tartoznak ide: *Bratyész, Ězso, Kěcsup, Koszty, Nyěměc, Stvorka, Sumjěnka, Szuszěd* (2).

A szlovák etimonú ragadványneveken kívül kisebb arányban szerepelnek a névanyagban egyéb idegen nyelvből származóak. A németből hat név eredeztethető. A *Vejszi* (n. *weiss* 'fehér') a *Fehér* családnév fordításával jött létre. Az adott nyelvterületen tájshóként is élő német etimonú szavak két esetben váltak ragadványnévvé: *Csuszpajz* (n. *Zuspeise* 'főzelék') szereti a főzeléket, és *Firhang* (n. *Vorhang* 'függöny') függönyhöz hasonló szoknyákat hord. Foglalkozásra utal a *Snajděr Pál Ferenc* (n. *Schneider* 'szabó') név. A névviselő beteges voltára vonatkozik a *Krěnki* (n. *krank* 'beteg') név. A *Sangě* egy tévesen ejtett szó alapján jött létre, viselőjére már gyermekkorában ráragasztották. A németektől édességeket kapott, s a *danke* helyett *sangě*-val köszönte meg.

A csehől két ragadványnév eredeztethető. A *Tivolě* (cseh *ty vole* 'te ökör') a névviselő szavajárására utalt. A csehországi katonai szolgálatból hazatérve gyakran használta beszéd közben a szitokszót. A *Pěpó* becenév funkcióváltás következtében vált ragadványnévvé. Egy cseh határőr szólította így a névviselőt, mivel a csehben a *Józsi* megfelelője a *Pepa, Pepo*. A név használati köre bővült ragadványnévként való használata által.

Az oroszról származó nevek az idősebb generációhoz tartozó személyekhez kapcsolódnak. *Cšěvó* hentes volt, s ha nem volt a kért áru az üzletben, azt válaszolta, *nyicsěvó* (or. *ничево* 'semmi'). *Davaj Vili* az oroszoknál dolgozott egy időben, s gyakran mondta a falubelieknek, hogy nagyon megdolgoztatták: „davaj, davaj, sose pihenj” (or. *давай* 'gyerünk'). *Tocskáně* orosz tanár volt, s amikor diktált, a mondatvégi írásjelet is kiemelte: *tocska* (or. *точка* 'pont').

Az angol etimonú nevek csak a fiatalabb korosztályban jelennek meg. *Szpidi* (ang. *speed* 'gyors') gyorsan fut, *Kúlió* (ang. *cool* 'laza') pedig mindenhez könnyedén áll hozzá.

5. A kétnyelvűség „jelentős hatással van/lehet a névválasztásra, s így közvetten az adott település névanyagának alakulására is” (VÖRÖS 2004: 75). A ragadványnevek állományára hatással van a magyar–szlovák kétnyelvű környezet, s az egyes nyelvekből származó nevek aránya a közösség nyelvi hovatartozására is utal(hat). A ragadványnevet az egyén annak a közösségnek a tagjaitól kapja, amelyben él. Így a névből arra a közösségre is következtethetünk, amelyben keletkezett. A magyar identitású személyek általában magyar ragadványnevet viselnek, s csak ritkábban identifikálják őket szlovák (vagy egyéb) eredetű névvel. A ragadványnevek utal(hat)nak a közösség összetartozására, a névviselő nemzetiségére. A ragadványnévanyag nyelvi milyensége a település népességének nemzetiségi megoszlása következtében alakul(hat): minél nagyobb százalékban lakják a falut szlovákok, annál nagyobb mértékben találkozh(at)unk szlovák eredetű nevekkel, kontaktusjelenségekkel. A kutatópontjainkon a szlovák nemzetiségű személyek, családok ritkábban kaptak a múltban ragadványnevet a magyar közösség tagjaitól. Ez azzal magyarázható, hogy a magyarlakta településekre csak a Csehszlovák Köztársaság megalakulása óta költöztek nagyobb arányban szlovák családok. A falvakban hosszabb ideje élő szlovák nemzetiségű lakosok többsége beszéli (vagy érti) a magyar nyelvet, s ismeri a magyar ajkú lakosság ragadványneveit. Az újonnan betelepült szlovák családok kevésbé befolyásolják a ragadványnévrendszer megváltozását, mivel ritkán kapnak ragadványnevet a magyar közösség tagjaitól.

A kutatópontjainkon a magyar nemzetiségű lakosok alkotják a falvak népességének többségét; ez a gyűjtött névanyagban is kimutatható: a magyar etimonú nevek mellett csak elenyésző mértékben találhatók szlovák ragadványnevek. Az előzőkben említett szlovákiai magyar ragadványnév-kutatások ezt a megállapítást támasztják alá. A szlovákiai magyarokra nem jellemző a szlovák (és egyéb idegen) etimonú ragadványnevek használata, ragadványnév-használatuk tehát anyanyelvdominánsnak tekinthető.

Hivatkozott irodalom

- BALÁZS JUDIT 1982. *A ragadványnevek szerepe Rábaszentandrás névrendszerében*. NytudÉrt. 114. Budapest.
- BAUKO JÁNOS 2001. *Ragadványnevek rendszere Izsán*. Nyitra.
- BAUKO JÁNOS 2005. Diákragadványnév-vizsgálatok magyar-szlovák kétnyelvű környezetben. In: VÖRÖS FERENC szerk., *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat*. MNyTK. 224. Budapest. 143–52.
- BAUKO JÁNOS 2006. Ragadványnév-kutatások Szlovákiában. In: VÖRÖS FERENC szerk., *Vallanak a neveink múltjáról és jelenéről*. MNyTK. 225. Budapest–Nyitra. 110–24.
- BLANÁR, VINCENT 1996. *Teória vlastného mena. Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii*. Bratislava.
- CSÁKY KÁROLY 1983. *Kelenye (Kleňany) család- és ragadványnevei*. MSzA. 59. Budapest.
- CSÁKY KÁROLY 1988. *Ipolyfödemes (Ipeľské Úľany) személynevei*. MND. 78. Budapest.
- B. GERGELY PIROSKA 1977. *A kalotaszegi magyar ragadványnevek rendszere*. Bukarest.
- HAJDÚ MIHÁLY 1994. *Magyar tulajdonnevek*. Budapest.
- HAJDÚ MIHÁLY 2003. *Általános és magyar névtan*. Budapest.
- JANKUS GYULA 1988. *Kéménd (Kamenín) család- és ragadványnevei*. MSzA. 86. Budapest.
- JANKUS GYULA 1993. *Bény (Biňa) személynevei*. MND. 122. Budapest.
- JUHÁSZ ALADÁR 1983. *Vága (Váhovce) mai személynevei*. MSzA. 61. Budapest.
- KRIŠTOF, ŠTEFAN 1969. *Osobné mená bývalej Tekovskej stolice*. Bratislava.
- LISZKA JÓZSEF 2002. *A szlovákiai magyarok néprajza*. Budapest–Dunaszerdahely.
- SÁNDOR ANNA 1997. Kolon ragadványnevei. In: B. GERGELY PIROSKA – HAJDÚ MIHÁLY szerk., *Az V. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*. MNyTK. 209. Budapest–Miskolc. 1: 187–94.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1979. *A tulajdonnév funkciója és jelentése*. Budapest.
- VÖRÖS FERENC 2004. *Családnév-kutatások Szlovákiában*. Pozsony.

BAUKO JÁNOS

JÁNOS BAUKO, Bilingualism and the use of bynames

This paper discusses the relationship between bilingualism and the use of bynames. The author aims to reveal to what extent the Hungarian–Slovakian bilingual surroundings influence the Hungarians’ use of bynames in Slovakia and in what proportion language contact features can be observed in the byname stock. The majority of the inhabitants in the surveyed settlements are Hungarians, which is also reflected in the bynames collected: the corpus is largely of Hungarian origin with rare exceptions of names of Slovakian etymon. Bynames of Slovakian (or other foreign) origin are rarely used by the Hungarians of the region, their use of bynames is predominated by the mother tongue.